

Zmiany w zasadach dotyczących uprawnień do świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego i zasiłku dla opiekuna.

W dniu 1 stycznia 2024r. wejdzie w życie ustawa z dnia 7 lipca 2023r. o świadczeniu wspierającym, która wprowadza nowe świadczenie – świadczenie wspierające dla osób niepełnosprawnych **w wieku od ukończenia 18 roku życia** oraz modyfikuje zasady dotyczące uprawnień do świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego, zasiłku dla opiekuna.

Nowy system opiera się na dwóch świadczeniach: świadczeniu pielęgnacyjnym i świadczeniu wspierającym. Nowe świadczenie pielęgnacyjne przysługiwać będzie opiekunom niepełnosprawnych dzieci do ukończenia przez nie 18 roku życia. Świadczenie wspierające pobierać natomiast będą mogły osoby niepełnosprawne, które osiągnęły 18 rok życia i posiadają decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia w odpowiedniej, określonej punktowo, wysokości. Nie ma zatem możliwości pobierania dwóch tych świadczeń równocześnie.

W nowym systemie nie będzie już specjalnego zasiłku opiekuńczego.

W ustawie o świadczeniu wspierającym przewidziano również liczne regulacje dotyczące osób pobierających obecnie świadczenie pielęgnacyjne (dalej „stare” świadczenie pielęgnacyjne) lub specjalny zasiłek opiekuńczy (dalej SZO) na zasadach ochrony praw nabytych.

Ochrona praw nabytych opiekunów

W ustawie o świadczeniu wspierającym wprowadzono przepisy przejściowe mające zapewnić ochronę praw nabytych przez opiekunów osób niepełnosprawnych, którzy nabyli bądź nabędą do dnia 31.12.2023r. prawo do świadczenia pielęgnacyjnego albo SZO na podstawie przepisów dotychczasowych.

Opiekunowie, którzy nabędą prawo do świadczenia pielęgnacyjnego albo SZO do końca 2023r. będą mogli wybrać czy pozostają przy świadczeniach opiekuńczych według starych zasad czy przechodzą na nowy system. Natomiast wszyscy, którzy **po raz pierwszy będą ubiegać się o świadczenie pielęgnacyjne po 1 stycznia 2024r., będą otrzymywali wsparcie na nowych zasadach. Nie będą mieli prawa do starego świadczenia pielęgnacyjnego.**

Oznacza to, że opiekun osoby niepełnosprawnej będzie nadal uprawniony do „starych” świadczeń jedynie w przypadku spełniania wszystkich dotychczasowych warunków, w tym warunku niepodjęmowania lub rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania osobistej opieki nad osobą niepełnosprawną. **Osoby, które wybiorą świadczenia opiekuńcze na „starych” zasadach, nie będą mogły nadal m.in. podjąć zatrudnienia, dorabiać do tych świadczeń ani otrzymywać świadczeń emerytalno-rentowych.**

W przypadku utraty ważności orzeczenia osoby niepełnosprawnej, której opiekun pobiera stare świadczenie pielęgnacyjne lub SZO kontynuacja wypłaty tych świadczeń jest możliwa pod warunkiem, że każdorazowo wniosek o wydanie kolejnego orzeczenia zostanie złożony **w terminie 3 miesięcy od dnia następującego po dniu, w którym upłynął termin ważności dotychczasowego** orzeczenia oraz zostanie złożony wniosek o ustalenie prawa do

świadczenie pielęgnacyjne w terminie **3 miesięcy licząc od dnia wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności**.

W przypadku ustania prawa do SZO w związku z upływem okresu zasiłkowego, na który świadczenie zostało przyznane, prawo do SZO może być kontynuowane pod warunkiem, że wniosek o świadczenie na kolejny okres zasiłkowy zostanie złożony w terminie **3 miesięcy od dnia następującego po dniu, w którym zakończył się dotychczasowy okres zasiłkowy**.

Ustawą o świadczeniu wspierającym wprowadzono również regulację, że w przypadku śmierci osoby wymagającej opieki po 31.12.2023r. stare świadczenie pielęgnacyjne, SZO albo zasiłek dla opiekuna będzie przysługiwało opiekunowi do ostatniego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpił zgon osoby wymagającej opieki. W takiej sytuacji opiekun będzie mógł w okresie pobierania świadczenia po zgonie osoby niepełnosprawnej podjąć pracę czy też ubiegać się o inne świadczenia np. świadczenie rodzicielskie. Przeszkodą nie będzie również uzyskanie emerytury lub renty za ten okres. Świadczenia wypłacone za okres po zgonie osoby niepełnosprawnej nie stanowią tytułu do ubezpieczenia społecznego i składka na ubezpieczenie emerytalne i rentowe nie zostanie opłacona ani do ZUS ani do KRUS.

UWAGA! Jeżeli osoba niepełnosprawna, nad którą jest sprawowana opieka zdecyduje się ubiegać o świadczenie wspierające w ZUS, wówczas wstrzymana zostanie wypłata starego świadczenia pielęgnacyjnego, SZO albo zasiłku dla opiekuna do czasu rozstrzygnięcia sprawy przez ZUS. Jeżeli okaże się, że osoba niepełnosprawna otrzyma odmowę świadczenia wspierającego lub jej wniosek o to świadczenie pozostanie bez rozpatrzenia, wstrzymana wypłata zostanie wznowiona.

Stare świadczenie pielęgnacyjne ani SZO, ani zasiłek dla opiekuna nie będzie przysługiwało opiekunowi, jeśli osoba niepełnosprawna, nad którą sprawowana jest opieka, otrzyma świadczenie wspierające.

W sytuacji, gdy świadczenie pielęgnacyjne, SZO bądź zasiłek dla opiekuna będą wypłacone za okres, za który osoba wymagająca opieki otrzymała świadczenie wspierające będą stanowiły nienależnie pobrane świadczenie. Opiekun będzie zobowiązany do zwrotu takiego nienależnie pobranego świadczenia wraz z odsetkami. Powstanie i kwota nienależnie pobranego świadczenia przez opiekuna będzie więc zależała od osoby niepełnosprawnej i okresu przyznania jej świadczenia wspierającego. Zapobiegawczo opiekun może zwrócić się do tutejszej jednostki o zawieszenie wypłaty świadczeń od daty, od której osoba niepełnosprawna będzie ubiegać się o przyznanie świadczenia wspierającego.

Przyznanie świadczenia wspierającego będzie miało też taki skutek, że opiekun nie będzie miał już możliwości powrotu na stare świadczenie pielęgnacyjne, SZO bądź zasiłek dla opiekuna.

Świadczenie pielęgnacyjne na nowych zasadach (dalej: nowe świadczenie pielęgnacyjne).

Świadczenie to będzie przysługiwało od 1 stycznia 2024 roku :

1. matce albo ojcu
2. innym osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom,
3. opiekunowi faktycznemu dziecka,
4. osobom sprawującym pieczę zastępczą

– jeżeli sprawują opiekę nad osobą niepełnosprawną w wieku do ukończenia 18 roku życia.

Osoba niepełnosprawna musi legitymować się, tak samo jak dotychczas, orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Podstawową różnicą między starym a nowym świadczeniem pielęgnacyjnym jest to, że nowe przysługuje wyłącznie do ukończenia 18 roku życia przez osobę niepełnosprawną oraz to, że opiekunowie będą mogli pracować i zarabiać. Ważne jest jedynie, aby osoba ubiegająca się o nowe świadczenie, była osobą z kręgu wyżej wymienionych osób uprawnionych do świadczenia i sprawowała opiekę nad dzieckiem legitymującym się odpowiednim orzeczeniem.

Po ukończeniu 18 roku życia, to sama osoba niepełnosprawna, nad którą była sprawowana opieka będzie mogła się ubiegać o przyznanie dla siebie świadczenia wspierającego.

W przypadku sprawowania opieki nad więcej niż jedną osobą niepełnosprawną spełniającą warunki do przyznania nowego świadczenia pielęgnacyjnego, wysokość nowego świadczenia pielęgnacyjnego podnosi się o 100% na drugą i każdą kolejną osobę, nad którą sprawowana jest opieka.

Nowe świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli:

- 1) osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
- 2) osoba wymagająca opieki została umieszczona lub przebywa w domu pomocy społecznej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, o której mowa w przepisach o pomocy społecznej, zakładzie karnym, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym albo schronisku dla nieletnich;
- 3) osoba wymagająca opieki jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej;
- 4) na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej;
- 5) na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub prawo do zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Jeżeli opiekun dziecka zdecyduje się przejść na nowe świadczenie pielęgnacyjne po 31.12.2023 r., nie będzie miał możliwości powrotu do pobierania świadczenia na starych zasadach. W celu przejścia na nowe świadczenie pielęgnacyjne trzeba bowiem zrezygnować z pobierania starego świadczenia pielęgnacyjnego i złożyć wniosek o przyznanie nowego świadczenia pielęgnacyjnego.

Świadczenie wspierające

Świadczenie to będzie się należało osobie niepełnosprawnej, a nie jak dotychczas w świadczeniu pielęgnacyjnym – opiekunowi. Będzie to świadczenie dla osób, które ukończyły 18 rok życia.

Wnioski o świadczenie wspierające będzie można składać po 1 stycznia 2024 r. w ZUS. Warunkiem złożenia wniosku o przyznanie tego świadczenia jest uprzednie uzyskanie decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia. Decyzje te będą wydawały Wojewódzkie Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Wnioski o ustalenie poziomu potrzeby wsparcia będzie można składać do Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności od 1 stycznia 2024 r.

Osoba z niepełnosprawnościami, składając w ZUS wniosek o świadczenie wspierające będzie mogła zdecydować od jakiego miesiąca chce mieć przyznane to świadczenie, dzięki czemu może nie dopuścić do sytuacji otrzymania świadczenia wspierającego za ten sam okres, za który jej opiekun otrzymał w gminie świadczenie pielęgnacyjne, SZO albo zasiłek dla opiekuna i tym samym uniknąć sytuacji powstania nienależnych świadczeń po stronie jej opiekuna.

Wysokość świadczenia będzie uzależniona od ustalenia poziomu potrzeby wsparcia określonego w skali od 70 do 100 punktów i wynosić będzie od 40% do 220% renty socjalnej. Obecnie renta socjalna wynosi 1588,44 zł brutto. Świadczenie wspierające będzie przysługiwało miesięcznie w wysokości:

- 1) 220% renty socjalnej – jeżeli w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzebę tę określono na poziomie od 95 do 100 punktów w skali potrzeby wsparcia,
- 2) 180% renty socjalnej – jeżeli w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzebę tę określono na poziomie od 90 do 94 punktów w skali potrzeby wsparcia,
- 3) 120% renty socjalnej – jeżeli w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzebę tę określono na poziomie od 85 do 89 punktów w skali potrzeby wsparcia,
- 4) 80% renty socjalnej – jeżeli w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzebę tę określono na poziomie od 80 do 84 punktów w skali potrzeby wsparcia,
- 5) 60% renty socjalnej – jeżeli w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzebę tę określono na poziomie od 75 do 79 punktów w skali potrzeby wsparcia,
- 6) 40% renty socjalnej – jeżeli w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzebę tę określono na poziomie od 70 do 74 punktów w skali potrzeby wsparcia.

WAŻNE! Ustawa o świadczeniu wspierającym wprowadza to świadczenie etapami tzn.:

1 etap od 1 stycznia 2024 r. – o świadczenie będą mogły ubiegać się osoby, które uzyskają decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia na co najmniej 87 punktów.

2 etap od 1 stycznia 2025 r. – o świadczenie będą mogły ubiegać się osoby, które uzyskają decyzje ustalającą poziom wsparcia w przedziale od 78 do 86 punktów.

3 etap od 1 stycznia 2026 r. – o świadczenie będą mogły ubiegać się osoby, które uzyskają decyzję ustalającą poziom wsparcia w przedziale między 70 a 77 punktów.

Od powyższej zasady ustawodawca przewidział jeden wyjątek. Od 1 stycznia 2024 o świadczenie wspierające będą mogły ubiegać się również osoby, które uzyskają mniej niż 87 punktów w skali potrzeby wsparcia, jeżeli ich opiekun pobiera świadczenie pielęgnacyjne, SZO albo specjalny zasiłek opiekuńczy, o ile spełnią inne warunki określone w ustawie o świadczeniu wspierającym.

Świadczenie wspierające jest niezależne od dochodu, nie ma w nim również ograniczeń dotyczących podejmowania pracy przez osobę niepełnosprawną. Jest to świadczenie nieopodatkowane, wolne od egzekucji oraz nieoskładkowane. W przypadku przyznania

osobie niepełnosprawnej świadczenia wspierającego, opiekunowi tej osoby nie będzie przysługiwało świadczenie pielęgnacyjne, ani SZO ani zasiłek dla opiekuna.

Za osobę, która nie podejmuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej ze względu na potrzebę udzielania wsparcia osobie niepełnosprawnej, (której zostanie przyznane świadczenie wspierające), wspólnie z nią zamieszkującej i gospodarującej, ZUS będzie opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. Prawo do objęcia ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym oraz ubezpieczeniem zdrowotnym będzie przysługiwało tylko jednej osobie.

Więcej Informacji o świadczeniu wspierającym można uzyskać na stronie MRPIPS oraz stronie ZUS

<https://www.gov.pl/web/rodzina/swiadczenie-wspierajace---pytania-i-odpowiedzi>